

NOTAT

Til: Styret
Fra: Rektor
Om: Universitetsavisa

Tilråding:

1. Universitetsavisa drives etter en formålsparagraf, slik den framkommer i vedlegg 1. Det er nedfelt i denne at avisa skal tilstrebe et kritisk journalistisk perspektiv i tråd med den frie pressens idealer. Informasjonssjef er ansvarlig redaktør.
 2. Styret ber rektor oppnevne et redaksjonsråd med mandat å se til at avisa drives i tråd med formålsparagraf og retningslinjer, og med spesielt fokus på redaksjonens uavhengige rolle og den kritiske journalistikken.
 3. Det utvikles en brukervennlig utskriftsfunksjonalitet for avisa.
-

Bakgrunn

Universitetsavisa er NTNUs internavis. Avisas viktigste oppgave er å formidle informasjon om universitetets primærvirksomhet. Den skal ha en profil som skiller den ut fra vanlig presse, ved å være en spesialavis for universitetsrelatert stoff og debatt. I henhold til retningslinjene, skal avisa tilstrebe et kritisk journalistisk perspektiv i tråd med den frie /pressens idealer.

Universitetsavisa ble etablert ved UNIT i 1991. I 1996 ble avisa videreført som internavis for det nye NTNU. Avisas rolle har vært gjenstand for debatt flere ganger siden starten, også i kollegiet og styret. Spesielt har debatten gått på spørsmålet om avisa skulle underlegges Redaktørplakaten. I 2000 vedtok styret dagens retningslinjer, og slo fast at NTNUs informasjonsdirektør fortsatt skal være ansvarlig redaktør. I 2002 ble det vedtatt at avisa ikke lenger skulle utgis på papir hver 14. dag, men legges om til og videreutvikles som en ren nettavis. Overgangen til nettavis har gjort avisa mer tilgjengelig for omverden og avisa brukes jevnlig som kilde eller direkte sitering i eksterne medier.

Organisering og ressurser

Avisa er organisert som en del av virksomheten ved NTNUs informasjonsavdeling og inngår som en integrert del av universitetets strategiske kommunikasjon, spesielt internt ved universitetet men også som ledd i den eksterne kommunikasjonen. Informasjonssjef er ansvarlig redaktør.

Det er i 2007 øremerket ca. 2,5 årsverk i Informasjonsavdelingen til drift av avisa. I tillegg kommer et budsjett på 450.000 kr. som i hovedsak benyttes til kjøp av stoff fra frilansjournalister. Teknisk drift av avisa er i 2007 kalkulert til kun 13.000 kr.. Grunnen til det lave beløpet her er at avisa rent teknisk inngår som en del av rammeverket for NTNUs intranett (Innsida), som har et eget driftsbudsjett.

Hvordan fungerer avisa i dag?

Nettavisen (www.universitetsavisa.no) har i dag i gjennomsnitt ca.20.000 treff i uka og ca. 3.200 treff på hovedsida på alle hverdager. Merk at antall treff vil være en del høyere enn antall personer som faktisk besøker nettsiden.

Besøket er størst i begynnelsen av uka og synker gradvis fram mot helga.

I uke 33 / 03 var det daglige snittet på hverdagene 2.190 treff

I uke 38 / 04 var snittet på 2.666 treff

I uke 4 / 05 var snittet på 2.897 treff

I uke 35 / 06 var snittet på 3.380 treff

I uke 38 / 07 var snittet på 3.246 treff

Gjennomsnittlig lesertall pr. artikkel var 1.622 i 2006, 1.016 så langt i 2007. Rekorden er på 10.300 treff og stammer fra den direkte rapporteringen fra campusdebatten i styremøtet 10. mai 2006. Generelt er referatene fra styremøtene og leserbrevene de stofftypene som tiltrekker seg flest lesere.

Universitetsavisa benyttes ofte som kilde for redaksjoner utenfor campus, og bidrar på denne måten til å profilere NTNUs virksomhet. En gjennomgang av artikkelbasen "A-tekst" viser at Universitetsavisa her er blitt sitert i til sammen 93 artikler det siste året, i papir- og webaviser og i etermedier (fram til 25.10.07). Aftenposten, Dagbladet, Nettavisen og Adresseavisen er blant avisene som i denne perioden har sitert saker fra UA.

Siste leserundersøkelse ble gjennomført i januar 2006, blant 400 ansatte og 100 studenter (tlf. intervju, Norfakta). Resultatene viser først og fremst to hovedtrekk: Økning i antall daglige lesere, og bedre tilfredshet med stoffinnholdet.

Da UA ble lagt om til ren nettavis i 2003, var det knapt en av ti ansatte som leste nettavisen hver dag. I januar 2006 hadde andelen daglige lesere økt til 17 prosent. Samtidig økte andelen som aldri leser Universitetsavisa, fra 13 til 28 prosent. Vi spurte de som ikke leser nettavisen daglig, om hva som skulle til for at de skulle lese den oftere. Det entydige svaret var at Universitetsavisa må markedsføre og profilere seg på en helt annen og bedre måte enn det som er tilfelle i dag. Denne tendensen blir forsterket ved at undersøkelsen klart viser forskjeller i forhold til kjennskap til avisa; de som har vært ansatt i mindre enn tre år, har en vesentlig lavere bruksfrekvens og dekning på avisa enn de som har vært ansatt i lengre tid. Svarene understreker hvor viktig det er å markedsføre og profilere UA. Med bakgrunn i undersøkelsen, ble det igangsatt enkelte markedsføringstiltak i 2006. Det er likevel utvilsomt rom for bedre profilering av avisa, både på våre nettsider og på andre måter.

Tilfredsheten med stoffinnholdet i avisa har økt betydelig, fra en faktor på 57 i 2003 til en faktor på 62 i 2006. Selv om det er en signifikant økning, er det likevel et stykke opp til vurderingen av stoffinnholdet i papiravisa i 2001, som hadde en faktor på 67. En ambisiøs, men ikke urealistisk målsetning for tilfredshet med innholdet i avisa, er 70 innen 2010.

Også når det gjelder layout, har det vært en betydelig bedring i tilfredshet fra 2003, fra 64 til 69. Det innebærer at Universitetsavisa har en layout som er nær optimal i forhold lesernes forventninger. Derimot er leserne ikke tilfreds med hvor ofte nyhetene blir oppdatert.

Fra 2003 til 2006 ser vi en betydelig forbedring i holdningene til Universitetsavisa når det gjelder å bidra til meningsutveksling og fri debatt, troverdig stoffframstilling og vurdering av avisa som den viktigste informasjonskanalen på NTNU. Avisa oppfattes ikke i noen særlig grad verken som et talerør for NTNU-ledelsen eller de ansatte på NTNU. Avisa oppfattes som balansert på dette punktet, noe også troverdigheten i stoffframstillingen viser.

Undersøkelsen avdekket også hvilken profil de fire informasjonskanalene Innsida, Universitetsavisa, Gemini og Adresseavisen har på ulike elementer. Universitetsavisa framstår som den klart sterkeste kanalen for å holde seg orientert om konsekvensene av administrative beslutninger. Innsida oppfattes som en bedre kanal for å holde seg oppdatert om administrative beslutninger generelt. Gemini oppfattes som klart best på å markedsføre og profilere NTNU eksternt og totalt sett. Gemini er også best profilert av disse fire når det gjelder kanalen som best kan holde leserne oppdatert å forskningsresultater.

Avisas rolle og muligheter

Kommunikasjonsstrategisk er Universitetsavisa en av de viktigste informasjonskanalene på NTNU, noe som bekreftes av leserundersøkelsen av 2006. God intern kommunikasjon er av avgjørende for en åpen og inkluderende organisasjonskultur og en forutsetning for at universitetet skal framstå enhetlig utad og som en attraktiv arbeidsplass. Det er også et klart signal fra de ansatte i leserundersøkelsen at UA i første rekke bør fungere som internavis, og ikke primært benyttes som en profileringskanal overfor eksterne miljøer.

Ambisjonene for Universitetsavisa er høye, noe som også klart framgår av de gjeldende retningslinjene vedtatt av styret i 2000. De slår fast at "avisas viktigste oppgave er å formidle informasjon om universitetets primærvirksomhet; undervisning, forskning, formidling og etterutdanning. Den skal ha en profil som skiller den ut fra vanlig presse, ved å være en spesialavis for universitetsrelatert stoff og debatt. Avisa skal tilstrebe et kritisk journalistisk perspektiv i tråd med den frie pressens idealer.

Avisa skal:

- være et organ for kommunikasjon og stimulere til meningsutveksling og fri debatt
- informere om universitetets virksomhet og interesseområde og i størst mulig grad presentere mangfoldet av aktiviteter og miljøer ved universitetet
- være et talerør og informasjonsorgan overfor omverdenen
- bidra til å skape en organisasjonskultur preget av åpenhet og samhold hvor det skal gis rom for å ta opp vanskelige og kontroversielle saker
- bringe stoff som analyserer forutsetningene for og resultatene av NTNUs virksomhet."

På sitt beste vil også Universitetsavisa kunne svare på utfordringen beskrevet i NTNUs overordnede strategi, nemlig å "bevare og utvikle universitetet som særskilt demokratisk institusjon ved å ivareta ansatte og studenters ytringsfrihet og aktive medbestemmelse".

Universitetsavisas rolle, i skjæringsfeltet mellom å være en integrert del av universitetets internkommunikasjon og overvåker med en kritisk journalistisk tilnærming, er en utfordrende balansegang både for redaksjonen, for ansvarlig redaktør og for ledelsen. I større saker med høyt konfliktnivå kommer dette tydeligst fram.

For å fylle sin rolle stiller Universitetsavisa høye krav til saklighet. Sakene skal bygge på fakta og på åpne kilder i den grad det er mulig. I tillegg til pressens normale kildevern, prøver redaksjonen å ivareta kildene som skal leve videre i organisasjonen, i møte med kolleger, ledelse og andre. I kontroversielle saker er hovedprinsippet at ulike parter skal komme til

ordet samtidig, når det er praktisk mulig. Det tilstrebes en ikke-polariserende form, fri for spekulasjoner og konstruerte konflikter. Redaksjonen har ingen egen stemme med egne meninger, men er en kanal for meningsutveksling og informasjon mellom alle ansatte og studenter.

Alternative modeller

Universitetene rundt om i Norden har valgt ulike modeller for sine aviser. Noen styres etter *redaktørplakaten*. I henhold til redaktørplakaten er redaktøren ”gitt mandat og myndighet av utgiver/eier til å lede den redaksjonelle virksomhet fullt og helt”. Uniforum ved Universitetet i Oslo, Universitetsavisen ved Universitetet i København og Kræmmerhuset ved Copenhagen Business School, er eksempler på aviser med redaktørplakat (eller på dansk; ”frihetsbrev”).

Andre aviser redigeres *i tråd med den frie pressens idealer*, hvor prinsippene om en uavhengig, kritisk journalistisk tilnærming er nedfelt i avisas retningslinjer, men avisa er underlagt ledelsen ved at informasjonsdirektør/-sjef er ansvarlig redaktør. Universitetsavisa drives etter denne modellen, med retningslinjer slik de er gjengitt over. Andre eksempler er På Høyden ved Universitetet i Bergen, og avisene ved Aarhus Universitet, Uppsala universitet og Karolinska instituttet.

En tredje modell er den som kan kalles *ledelsesstyrt*, hvor det ikke er en adskilt redaktørrolle eller nedfelt prinsipper om kritisk og uavhengig journalistikk. Eksempler på dette er bl.a. ved Universitetet i Tromsø, Stockholms universitet, Kungliga tekniska högskolan (KTH) og Linköpings Universitet.

For NTNU vil den siste modellen neppe være et alternativ. Ønsket om en kritisk og undersøkende avis har vært konsistent i alle drøftinger rundt avisa. En ren ledelsesstyrt avis vil derimot lett bli avsenderorientert, oppfattes som et PR-organ for virksomheten og ha lav troverdighet. Med utgangspunkt i ønsket om en kritisk avis med høy redaksjonell integritet, og stor troverdighet i målgruppen, er følgende alternativer aktuelle:

a) Uavhengig redaksjon styrt etter redaktørplakaten

I henhold til redaktørplakaten er redaktøren ”gitt mandat og myndighet av utgiver/eier til å lede den redaksjonelle virksomhet fullt og helt”. Rettslig er redaktøren både strafferettslig og sivilrettslig ansvarlig for innholdet i avisa. Den ansvarshavende redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold. Redaktøren leder og har ansvaret for sine medarbeideres virksomhet, og er bindeleddet mellom utgiveren/styret og de redaksjonelle medarbeiderne. En konsekvens av å innføre redaktørplakaten vil derfor være at redaktøren tilsettes av og rapporterer direkte til styret. Når det gjelder valg av innhold og avisa som meningsbærer, forutsetter imidlertid redaktørplakaten at redaktøren har ”full frihet til å forme mediets meninger, selv om de i enkelte spørsmål ikke deles av utgiveren eller styret”.

Organisatorisk kan en tenke seg to varianter dersom Universitetsavisa underlegges redaktørplakaten:

- Helt selvstendig (”outsourcet”) avis, med eller uten finansiell støtte fra NTNU. Finansiering skjer helt eller delvis gjennom eksterne inntekter. Redaktør og redaksjon er organisatorisk frikoblet fra universitetet. Høgskoleavisa er et eksempel på en slik modell.
- Redaktør og redaksjonsmedlemmer er ansatt ved og lønnet av NTNU. Redaksjonen utgjør en egen organisatorisk enhet hvor redaktøren også har personal- og budsjettansvar. Redaktøren tilsettes av og rapporterer direkte til styret.

Det er en forutsetning ved begge disse variantene at redaksjonen fysisk og budsjettmessig flyttes ut av Informasjonsavdelingen, for å kunne ivareta sin frie rolle fullt ut. Følgelig må også NTNU etablere en annen kanal for intern kommunikasjon mellom ledelsen og studenter og ansatte.

b) Delvis uavhengig, med et kritisk journalistisk perspektiv i tråd med den frie pressens idealer.

Modellen forutsetter at avisa har en formålsparagraf og retningslinjer som pålegger redaksjonen å drive kritisk, journalistisk virksomhet i tråd med den frie pressens idealer. Både prinsipielt og i praksis vil både den redaksjonelle utvelgelsen av innhold og den journalistiske tilnærmingen til stoffet, være lik den som utøves i ei avis underlagt redaktørplakaten. Forskjellen går på redaktøransvaret; hvem som er tillagt det juridiske og formelle ansvaret for innholdet og organisatorisk tilknytning. Ansvarlig redaktør vil være informasjonsdirektør/informasjons sjef og organisatorisk er det logisk at redaksjonen inngår som en del av informasjonsavdelingen.

For å sikre at retningslinjene blir overholdt, bør avisa ha et *redaksjonsråd*, som på vegne av styret har et spesielt fokus på avisas rolle som kritisk og uavhengig organ for og om NTNU.

Universitetsavisa på papir?

Spørsmålet om avisa bør gjenopprettes som papiravis, har vært oppe ved flere anledninger etter at styret besluttet å legge om UA til ren nettavis fra høsten 2002. Også ved de andre universitetene i Norge har dette vært tema. Universitetet i Tromsø reetablerte Tromsøflaket på papir, men har etter et par år, reversert dette og har igjen en ren nettavis. Universitetet i Bergen utgir også På Høyden som ren nettavis, mens Universitetet i Oslo har Uniforum som papiravis og ingen nettavis (bare nyhetslenker på www.uio.no).

Spørsmålet ble tatt opp i leserundersøkelsene (Norfakta) i 2003 og 2006. Ønsket om papiravis var tydelig uttrykt blant de ansatte i 2003. Da var det 73 % som prefererte papirutgave, mens 20 % prefererte nettutgave. Tre år senere var holdningene vesentlig endret. I januar 2006 var det 54 % som ønsket papirutgave, mens 41 % foretrakk nettutgave. Det var et klart generasjonsskifte i svarene; det er spesielt de eldste som i størst grad prefererer UA på papir, mens det for ansatte under 30 år er en mer positiv holdning til nettavis.

Styret sa i sitt vedtak av 18. juni d.å. at det ønsket en drøfting av en supplerende papirutgave av Universitetsavisa. Vedtaket er tolket dit hen at dette dreier seg om et ønske om et supplement til nettavisa, ikke en erstatning.

Papiravis

Det er innhentet prisoverslag, basert på 20 utgaver à 20 sider i løpet av ett år. Kostnader til trykking og ekstern grafisk produksjon, vil det årlig utgjøre anslagsvis 1 million kroner. I tillegg kommer distribusjon. Å gjenopprette en papirutgave vil også medføre behov for å styrke redaksjonen, slik at den blir i stand til å produsere innhold til både nett- og papiravis. Nøkternt vurdert vil det være behov for to ekstra stillinger, hhv en journalist og en journalist/redigerer. Dette vil medføre kostnader på anslagsvis 1,2 mill. kroner inkl. sosiale kostnader. Samlet sett anslås de ekstra kostnadene ved å gjenopprette en papirutgave av Universitetsavisa til ca. 2,2 millioner kroner.

En mulig løsning for å redusere kostnadene, er å åpne for kommersiell annonsering i avisa. Det vil imidlertid føre til noe økte driftsutgifter til markedspersonale og evt. økt sidetall. Det

må også gjøres en prinsipiell vurdering av om NTNU ønsket å konkurrere med Under Dusken og Høgskoleavisa om annonsører.

Totalkostnad vil nødvendigvis være avhengig av ambisjoner, frekvens, opplag og distribusjon. Prisen over er derfor et eksempel, basert på tidligere løsning. Likevel er det klart at en papirutgave i tillegg til nettversjonen vil bety økte kostnader.

Utskriftsversjon

Et annet alternativ, er å sikre gode muligheter for utskrift av nettutgaven av Universitetsavisa. Det finnes en slik mulighet i dag, men den er ikke spesielt brukervennlig. I en videreutvikling av UA på nett, er det ønskelig å gjøre denne utskriftsmuligheten langt mer brukervennlig ved at man for eksempel kan kategorisere stoffet ut fra hva man ønsker å lese, hvilken tidsepoke osv. En slik funksjonalitet vil ikke bety økte kostnader ut over utviklingsfasen, men vil derimot gi økt tilgjengelighet og kan brukes av enhver som måtte ha behov for avisa på papir.

Vurdering

Når det gjelder ulike modeller for redaksjonell profil og ledelse av Universitetsavisa, er vurderingen at NTNU er best tjent med alternativ b). Det vil si at avisa er først og fremst er ei internavis for ansatte og studenter ved NTNU; organisert som en integrert del av kommunikasjonsvirksomheten ved universitetet. Avisas underlegges ikke Redaktørplakaten, med de konsekvenser dette medfører for redaktørfunksjonen og organisering for øvrig, men drives etter formålsparagraf og retningslinjer slik de er beskrevet i vedlegg 1.

Vår vurdering er at formålsparagrafen sikrer muligheten til å drive kritisk, journalistisk virksomhet i tråd med den frie pressens idealer. Utfordringen er å etterleve denne i praksis. Det må først og fremst gjøres i det daglige arbeidet, gjennom utøvelse av godt redaksjonelt skjønn og profesjonelt journalistisk håndverk. Men for å sikre at det holdes fokus på den redaksjonelle friheten, bør det opprettes et redaksjonsråd som gis et tydelig mandat i forhold til å følge med på og støtte opp under avisas redaksjonelle profil og særlig den uavhengige, kritiske journalistikken.

Når det gjelder valg av medium, har utviklingen klart gått i retning av nettavis når det gjelder muligheten til løpende og oppdatert informasjon om virksomheten, i likhet med en levende debatt. Leserundersøkelsene viser også at preferansen for nettavis har økt, særlig i de yngre og nye lesergruppene. Dette er med stor sannsynlighet forsterket i løpet av de nesten to år som er gått siden siste undersøkelse i januar 2006. På den annen side må en erkjenne at det fortsatt er et ønske hos mange å ha muligheten til å kunne lese nyhetene på papir. Derfor bør det arbeides for at en brukervennlig utskriftsløsning kan tas i bruk så snart som mulig.

Vedlegg 1

Formålsparagraf for Universitetsavisa

Formål

Universitetsavisa er ei avis for og om NTNU. Avisas viktigste oppgave er å formidle informasjon om universitetets primærvirksomhet; undervisning, forskning, formidling og etterutdanning. Den skal ha en profil som skiller den ut fra vanlig presse, ved å være en spesialavis for universitetsrelatert stoff og debatt. Avisa skal tilstrebe et kritisk journalistisk perspektiv i tråd med den frie pressens idealer.

Ansvar

NTNUs informasjonssjef er Universitetsavisas ansvarlige redaktør. Den daglige redaksjonelle ledelse for avisa utøves av en redaktør. Pressens Vær varsom-plakat skal legges til grunn for arbeidet i Universitetsavisa. Avisa har et redaksjonsråd med tre medlemmer, hvorav en student. Rådet oppnevnes av rektor. Rådet rapporterer årlig til styret. Rådets oppgave er å se til at avisa drives i tråd med formålsparagraf og retningslinjer, og med spesielt fokus på redaksjonens uavhengige rolle og den kritiske journalistikken.

Avisa skal:

- være et organ for kommunikasjon og stimulere til meningsutveksling og fri debatt.
- informere om universitetets virksomhet og interesseområde og i størst mulig grad presentere mangfoldet av aktiviteter og miljøer ved universitetet.
- være et talerør og informasjonsorgan overfor omverdenen.
- bidra til å skape en organisasjonskultur preget av åpenhet og samhold, hvor det skal gis rom for å ta opp vanskelige og kontroversielle saker.
- bringe stoff som analyserer forutsetningene for, og resultatene av NTNUs virksomhet.

Målgrupper

Universitetsavisas målgrupper er først og fremst ansatte og studenter ved NTNU. Avisa skal også profilere universitetet utad; overfor eksterne institusjoner, offentlige myndigheter og et bredere publikum. Det bør tas hensyn til de ulike målgruppene i profilering og stoffprioriteringer.

Redaktørplakaten

Redaktørens plikter og rettigheter

En redaktør skal alltid ha frie mediers ideelle mål for øye. Redaktøren skal ivareta ytringsfriheten og etter beste evne arbeide for det som etter hans/hennes mening tjener samfunnet.

Gjennom sitt medium skal redaktøren fremme en saklig og fri informasjons- og opinionsformidling. Redaktøren skal etterstrebe en journalistikk som gjør det klart for mottakeren hva som er reportasje og formidling av informasjoner og fakta, og hva som er mediets egne meninger og vurderinger.

En redaktør forutsettes å dele sitt mediums grunnsyn og formålsbestemmelser. Men innenfor denne rammen skal redaktøren ha en fri og uavhengig ledelse av redaksjonen og full frihet til å forme mediets meninger, selv om de i enkelte spørsmål ikke deles av utgiveren eller styret. Kommer redaktøren i uløselig konflikt med mediets grunnsyn, plikter han/hun å trekke seg tilbake fra sin stilling. Redaktøren må aldri la seg påvirke til å hevde meninger som ikke er i samsvar med egen overbevisning.

Den ansvarshavende redaktør har det personlige og fulle ansvar for mediets innhold. Redaktøren leder og har ansvaret for sine medarbeideres virksomhet, og er bindeleddet mellom utgiveren/styret og de redaksjonelle medarbeiderne. Redaktøren kan delegere myndighet i samsvar med sine fullmakter.

Denne erklæring er blitt til i samarbeid mellom Norske Avisers Landsforbund (nå Mediebedriftenes Landsforening) og Norsk Redaktørforening, vedtatt av begge organisasjoner 22. oktober 1953, revidert i 1973 og i 2004.

- - -

Mer om redaktøransvaret: <http://www.nored.no/mainDesign.asp?aid=14498&gid=6726>